

[CONSTANTIJN HUYGENS] (DEN HAAG)
AAN HENRI DE BERINGHEN [PARIJS]
17 JUNI 1678
7085

Antwoord op een brief van Beringhen van 6 juni 1678 (verloren).

Samenvatting: Huygens schrijft over bepaalde problemen bij de vredesonderhandelingen en haalt daarbij een Franse psalm aan.

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIX, dl. 3, pp. 861-862: ontwerp (autograaf).

Vroegere uitgaven: OC 8, nr. 2127, pp. 78-79: volledig, met datum 13 juni 1678.

— Worp 6, nr. 7085, p. 401: volledig.

Naam: Christiaan Huygens.

Plaatsen: Frankrijk; Münster; Pyreneëen.

Glossarium: pseume (psalm).

Transcriptie

À Monsieur de Beringhen.

17 Juin 1678.

Je respons, Monsieur, à celle qu'il vous a pleu m'escire du 6e de ce mois, qu'il n'est traicté, ni de Munster, ni des Pyrenées, où nous ayons eu soin de nous faire comprendre, que je sache, et ne le ferons pas encor, s'il plaist à Dieu, en celuy qu'on va conclurre. Il faudroit que quelque dissension eust passé devant, et en avons-nous jamais eu aucune, qu'à qui ayeroit mieux son ami? C'est là en effet une noise, mais dont je ne souffriray que de ma vie personne se mesle de nous tirer, et vous me permettez bien de vous croire dans la mesme intention. Pour le publiq, comme j'ay assez vescu, pour avoir appris à ne m'ingérer en chose où mon devoir ne m'appelle point, j'ay veu faire et laissé faire, et me suis possédé en silence et patience, croyant qu'une fois la fin arriveroit. C'est ce que m'a appris un de vos plus sages Papes à mon avis, et qui a vescu de nostre temps. Il voyoit deux hommes se gourmer devant sa fenestre, et sur ce qu'on demanda, s'il ne vouloit pas les envoyer separer, 'Point, point,' dit-il; 'laissez les faire; quand ils seront las, ils se separeront eux mesmes.' Dans la version hérétique de nos Pseumes il y a une conclusion importante de cest article, que je veux vous alléguer:

¹Mais quoy? Je veux escoutter que dira
Le Seigneur Dieu; car à ceux-là qui sont
Doux et bénins, de Paix il parlera,
Et eux aussi plus sages deviendront.

C'est ce que je souhaite de grand cœur à tout ce monde acharné, et voudrois le pouvoir faire sans regarder en arrière, avec ce terrible regret qui me travaille de tant de sang Chrestien espandu au gré de ceux, qui en voudroyent veoir le nom esteint à jamais. Il faut qu'à force je m'empesche d'entrer en ceste matière, mais dans peu je vous enverray | 862 | un ambassadeur qui aura l'honneur de vous en dire d'avantage, s'il ne vous ennuye d'en plus ouïr parler, comme à moy. C'est mon Archimède, qui va rapporter en France une santé que pour sa complexion tousjours foiblette l'air natal a assez bien restablie. Dès à cest' heure, Monsieur, je commence à vous le recommander, comme le fort cher et, peut-estre, assez digne enfans de

votre très-humble et très-obéissant serviteur
[etc.]

---

1. Psalm 85, vers 3, volgens de berijming van Clément Marot en Théodore de Bèze.

Vertaling

Aan mijnheer van Beringhen.

17 juni 1678.

Ik antwoord, mijnheer, op hetgeen u mij hebt geschreven op de 6de van deze maand, dat niet behandeld is, noch bij het sluiten van de Vrede van Munster, noch van die van de Pyreneeën, waar we ervoor hebben gezorgd om begrip voor ons te krijgen, voor zover ik weet, en wij zullen dat niet nog eens doen, zo God wil, bij het sluiten van de komende ²vrede. Er moet enige onenigheid aan vooraf zijn gegaan, en hebben wij die nooit gehad, behalve over wie het meest van zijn vriend hield? Het is me daar werkelijk een geruzie, maar ik zou nooit van mijn leven toestaan dat iemand ons daarin zou betrekken, en u zult mij wel veroorloven te denken dat u dezelfde mening bent toegedaan. Voor het oog van de wereld, want ik heb lang genoeg geleefd om te hebben geleerd mij niet te mengen in zaken waarbij mijn plicht mij niet roept, heb ik alles op zijn beloop gelaten en heb gezwegen en mijn geduld bewaard in het vaste geloof dat er wel eens een einde aan zou komen. Dat is wat één van de naar mijn mening wijste pausen die tot heden hebben geleefd, mij heeft geleerd. Hij zag namelijk twee mannen met elkaar vechten voor het venster, en toen men hem dat vroeg, wilde hij ze niet uit elkaar laten halen. “Geen sprake van,” zei hij, “laat ze maar hun gang gaan. Als ze er genoeg van hebben gaan ze vanzelf uit elkaar.” In de ketterse versie van onze psalmen is een belangrijke gevolgtrekking ten aanzien van dit punt, die ik voor u wel wil aanvoeren:

³Maar wat? Ik wil horen wat zal zeggen
De Here God; want tegen hen die zijn
Zachtmoedig en goedaardig, zal hij van vrede spreken,
En zij zullen ook wijzer worden.

Dit wens ik van ganser harte toe aan al die verbeterde liederen, en ik zou dat willen doen zonder achterom te kijken, met de verschrikkelijke spijt, die mij niet met rust laat, over zoveel Christenbloed dat heeft gevloeid naar de willekeur van hen die er die naam voor altijd zouden willen zien weggevaagd. Ik moet mij beslist ervan weerhouden mij met deze zaak te bemoeien, maar binnenkort zal ik u een ⁴afgezant sturen die u er meer van zal vertellen, als het u niet verveelt er meer over te horen, zoals bij mij wel het geval is. Dit betreft mijn ⁵Archimedes, die naar Frankrijk zijn gezondheid zal meebrengen, nu door de lucht van zijn geboorteland zijn altijd wat zwakke gesteld vrij goed is aangesterkt. Vanaf dit ogenblik, mijnheer, begin ik met hem bij u aan te bevelen, als het zeer geliefde en misschien waardige kind van

uw nederige en gehoorzame dienaar
[enz.]

---

2. De Vrede van Nijmegen, getekend op 10-11 augustus 1678.
3. Psalm 85, vers 3 van het Geneefse psalter.
4. Christiaan Huygens.
5. Christiaan Huygens.